

Univerza v Mariboru

Pravna fakulteta

Praktikum za civilno procesno pravo

Avtorji

Vesna Rijavec

Tjaša Ivanc

Denis Baghrizabehi

September 2020

Naslov <i>Title</i>	Praktikum za civilno procesno pravo <i>Practice Casebook for Civil Procedural Law</i>		
Avtorji <i>Authors</i>	Vesna Rijavec (Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta)		
	Tjaša Ivanc (Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta)		
	Denis Baghrizabehi (Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta)		
Recenzija <i>Review</i>	Andrej Ekart (Okrožno sodišče v Mariboru)		
Tehnični urednik <i>Technical editor</i>	Jan Perša (Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba)		
Oblikovanje ovitka <i>Cover designer</i>	Jan Perša (Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba)		
Grafike na ovitku <i>Cover graphics</i>	Justicija avtorja AJEL iz Pixabay.com	Grafične priloge <i>Graphic material</i>	Avtorji
Založnik / <i>Published by</i>	Univerza v Mariboru Univerzitetna založba Slomškov trg 15, 2000 Maribor, Slovenija https://press.um.si , zalozba@um.si		
Izdajatelj / <i>Co-published by</i>	Univerza v Mariboru Pravna fakulteta Mladinska ulica 9, 2000 Maribor, Slovenija https://www.pf.um.si , info.pf@um.si		
Izdaja <i>Edition</i>	Prva izdaja	Izdano <i>Published at</i>	Maribor, september 2020
Tisk <i>Printed by</i>	Tiskarna Saje d.o.o., Maribor, Slovenija	Naklada <i>Number of copies</i>	100 izvodov
Dostopno na <i>Available at</i>	https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/493		

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

347.91/.95(075.8)

RIJAVEC, Vesna
Praktikum za civilno procesno pravo /
avtorji Vesna Rijavec, Tjaša Ivanc, Denis
Baghrizabehi. - 1. izd. - Maribor :
Univerzitetna založba, 2020

ISBN 978-961-286-374-6
1. Ivanc, Tjaša 2. Baghrizabehi, Denis
COBISS.SI-ID 25976835

© Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba
/ *University of Maribor, University Press*

Vse pravice pridržane. Brez pisnega dovoljenja založnika je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, predelava ali druga uporaba tega dela ali njegovih delov v kakršnemkoli obsegu ali postopku, vključno s fotokopiranjem, tiskanjem ali shranjevanjem v elektronski obliki. / *All rights reserved. No part of this book may be reprinted or reproduced or utilized in any form or by any electronic, mechanical, or other means, now known or hereafter invented, including photocopying and recording, or in any information storage or retrieval system, without permission in writing from the publisher.*

ISBN 978-961-286-374-6 (Mehka vezava)

DOI <https://doi.org/10.18690/978-961-286-374-6>

Cena
Price 25,00 EUR

Odgovorna oseba založnika prof. dr. Zdravko Kačič,
For publisher rektor Univerze v Mariboru

PRAKTIKUM

ZA CIVILNO PROCESNO PRAVO

VESNA RIJAVEC, TJAŠA IVANC IN DENIS BAGHRIZABEHI

Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta, Maribor, Slovenija,
e-pošta: vesna.rijavec@um.si, tjasa.ivanc@um.si, denis.baghrizabchi@um.si

Povzetek Praktikum je namenjen študentom prava in vsem, ki želijo pomen pravil civilnega pravnega postopka preskusiti z argumenti iz najznačilnejših judikatov slovenske sodne prakse. Vsak skrbno izbran judikat ponazarja določen pomemben institut civilnega procesnega prava.

Ključne besede:

civilno
procesno
pravo,
judikati,
temeljna
procesna
načela,
potek
postopka,
pravna
sredstva.

PRACTICE CASEBOOK

FOR CIVIL PROCEDURAL LAW

Abstract This practice casebook is intended for law students and anyone wishing to test the meaning of the rules of civil procedure with arguments from the most representative cases found in Slovenian jurisprudence. Each carefully selected case illustrates a particularly important institute of civil procedural law.

Keywords:

civil
procedure,
jurisprudence,
basic
principles of
procedure,
course of
proceedings,
legal
remedies.

Kazalo

Predgovor	1
1 TEMELJNA NAČELA PRAVDNEGA POSTOPKA	3
1.1 Načelo dispozitivnosti.....	3
1.1.1 Vežanost sodišča na zahtevek.....	3
1.1.2 Določanje odškodnine (renta ali enkratni znesek).....	7
1.1.3 Določanje oblike odškodnine (naturalna restitucija in denarna odškodnina).....	7
1.1.4 V zvezi z ugovorom sočasnosti izpolnitve.....	8
1.1.5 Vprašanje, ali zahtevek za ugotovitev ničnosti obsega tudi lažjo obliko neveljavnosti.....	9
1.2 Načelo oficialnosti.....	12
1.2.1 Nedovoljena razpolaganja.....	12
1.3 Razpravno načelo in preiskovalno načelo.....	16
1.3.1 Iura novit curia.....	17
1.4 Načelo kontradiktornosti.....	19
1.4.1 Kontradiktornost v postopku zavarovanja pri začasnih odredbah.....	20
1.5 Načelo javnosti.....	21
1.6 Načelo prirejenosti.....	22
1.6.1 Predhodno vprašanje.....	22
1.6.1.1 Učinkovanje v konkretni pravdi.....	22
1.6.1.2 Obstoj kaznivega dejanja kot predhodno vprašanje.....	23
1.6.2 Identično dejansko stanje.....	27
1.7 Načelo ustnosti in neposrednosti.....	31
1.8 Načelo proste presoje dokazov.....	31
1.9 Načelo materialno procesnega vodstva.....	33
1.10 Vprašanja za preizkus znanja.....	34
1.10.1 Načela v pravdnem postopku.....	34
1.10.2 Predhodna vprašanja in identično dejansko stanje.....	36
1.11 Primeri.....	37
1.11.1 Načela v pravdnem postopku.....	37
1.11.2 Predhodna vprašanja in identično dejansko stanje.....	42
2 PRISTOJNOST	45
2.1. Sodna pristojnost.....	45
2.1.1 Razmejitev pristojnosti med sodišči in upravnimi organi.....	45
2.1.2 Dogovor o arbitraži.....	46
2.2 Mednarodna pristojnost slovenskih sodišč.....	46
2.3 Stvarna pristojnost.....	47
2.3.1 Razmejitev pristojnosti pravnega in delovnega sodišča.....	47
2.3.2 Razmejitev pristojnosti med okrajnim in okrožnim sodiščem.....	48
2.3.3 Vrednost spora.....	50
2.3.4 Ugovor nepristojnosti in ustalitev pristojnosti.....	52

2.4	Krajevna pristojnost.....	54
2.4.1	Dogovor o krajevni pristojnosti.....	54
2.4.2	Pristojnost v sporih o nepremičninah.....	55
2.4.3	Atrakcija pristojnosti v primeru izvršbe in stečaja.....	56
2.4.4	Konkurenca izključnih pristojnosti.....	57
2.4.5	Atrakcija pristojnosti za nasprotno tožbo.....	58
2.4.6	Pristojnost za sospornike.....	58
2.4.7	Določitev krajevnne pristojnosti.....	58
2.4.7.1	Nujna delegacija.....	58
2.4.7.2	Delegacija iz razlogov smotrnosti.....	59
2.5	Preizkus pristojnosti.....	60
2.6	Učinki tožbe vložene pri nepristojnem sodišču.....	61
2.6.1	Pretrganje zastaranja.....	61
2.6.2	Materialni prekluzivni roki.....	62
2.6.3	Odločanje o kompetenčnem sporu.....	63
2.7	Razmerje med pravnim in nepravnim postopkom.....	64
2.8	Vprašanja za preizkus znanja.....	64
2.9	Primeri.....	67
3	STRANKE IN POOBLAŠČENCI.....	71
3.1	Splošno o sposobnosti biti stranka.....	71
3.2	Posebej o samostojnem podjetniku.....	72
3.3	Posebni predpis določa sposobnost biti stranka.....	73
3.4	Podeljena sposobnost biti stranka.....	73
3.5	Določenost označbe stranke.....	75
3.6	Smrt ali prenehanje stranke.....	77
3.7	Pravdna (procesna) sposobnost.....	82
3.8	Zakoniti zastopnik.....	83
3.8.1	Začasni zastopnik.....	84
3.8.2	Položaj prokurista.....	85
3.9	Pooblaščenci.....	86
3.9.1	Odvetnik kot pooblaščenec.....	86
3.9.2	Pravna oseba kot pooblaščenec.....	87
3.9.3	Pooblastilo.....	87
3.10	Postulacijska sposobnost.....	90
3.11	Vprašanja za preizkus znanja.....	91
3.12	Primeri.....	94
4	TOŽBA.....	99
4.1	Sestavine tožbe – tožbeni zahtevki.....	99
4.1.1	Dejstva, na katera tožnik opira zahtevke.....	99
4.1.2	Določenost tožbenega zahtevka.....	102
4.1.3	Iura Novit Curia.....	107
4.2	Ugotovitvena tožba.....	108
4.2.1	Pravni interes.....	108
4.2.2	Ugotovitvena tožba, ki jo predvideva poseben predpis.....	109
4.2.3	Vmesni ugotovitveni zahtevki.....	111
4.2.4	Pravna korist.....	112
4.2.5	Zapadlost.....	113
4.2.6	Negativna ugotovitvena tožba.....	114
4.2.7	Nedopustnost predmeta.....	115
4.3	Kumulacija zahtevkov.....	116
4.3.1	Dopustnost.....	116

4.3.2	Vmesna sodba v primeru kumulativnega združevanja zahtevkov.....	116
4.3.3	Eventualno združevanje zahtevkov	116
4.3.4	Alternativno združevanje zahtevkov.....	118
4.3.5	Nadomestno upravičenje.....	118
4.3.6	Navidezna kumulacija	120
4.4	Nasprotna tožba	120
4.4.1	Dopustnost.....	120
4.4.2	V razmerju do pobotnega ugovora	120
4.4.3	Samostojna narava nasprotne tožbe	121
4.5	Objektivna sprememba tožbe.....	123
4.5.1	Istovetnost zahtevka.....	123
4.5.2	Dodajanje posameznih navedb.....	124
4.5.3	Istovetnost denarnih zahtevkov	124
4.5.4	Sklep o dovolitvi pri nasprotovanju toženca	125
4.5.5	Poseben sklep o dovolitvi spremembe.....	126
4.5.6	Privilegirana sprememba.....	127
4.5.7	Prekluzija novot in sprememba tožbe	127
4.6	Subjektivna sprememba tožbe.....	128
4.7	Umik tožbe	129
4.8	Visečnost pravde.....	131
4.8.1	Splošno.....	131
4.8.2	Litispendenca in izključujoči zahtevki	131
4.8.3	Litispendenca pobotnega ugovora	132
4.8.4	Istovetnost zahtevka.....	132
4.9	Odtujitev stvari ali pravice med pravdo	133
4.10	Sklepčnost tožbe.....	137
4.10.1	Nesklepčnost kot posledica napačne pravne kvalifikacije	141
4.10.2	Materialno procesno vodstvo in odprava nesklepčnosti.....	142
4.11	Vprašanja za preizkus znanja	145
4.12	Primeri.....	149
5	POBOTNI UGOVOR	155
5.1	Pravna (procesna) narava.....	155
5.2	Uveljavljanje.....	156
5.3	V razmerju do nasprotne tožbe.....	157
5.4	V razmerju do materialnopravnega pobota	158
5.5	Odločanje o pobotu	158
5.6	Pobotanje judikatne ali zastarane terjatve	159
5.7	Primeroma: izreki v primeru podanega pobotnega ugovora.....	160
6	SOSPORNİŠTVO IN INTERVENCIJA.....	163
6.1	Materialno sosporništvo	163
6.2	Formalno sosporništvo.....	164
6.3	Naknadno sosporništvo.....	164
6.4	Eventualno sosporništvo.....	165
6.5	Enotno sosporništvo.....	167
6.6	Nujno sosporništvo.....	169
6.6.1	Splošno o učinkih	169
6.6.2	Primeri na področju obligacijskega prava.....	170
6.6.3	Primeri na področju stvarnega prava	171
6.6.4	Primeri na dednopravnem področju.....	174
6.6.5	Nujno sosporništvo na aktivni strani.....	176

6.7	Samostojnost procesnih dejanj navadnih sospornikov	178
6.8	Pravočasnost dejanj enotnih sospornikov.....	180
6.9	Razdružitev postopka.....	181
6.10	Sosporniška intervencija	182
6.11	Glavna intervencija.....	184
6.12	Dolžnik in porok kot zakonita sospornika	185
6.13	Stranska intervencija.....	185
6.13.1	Udeležba intervenienta.....	185
6.13.2	Intervencijski učinek.....	190
6.14	Vprašanja za preizkus znanja	194
6.15	Primeri.....	196
7	DOKAZOVANJE	201
7.1	Trditveno breme in substanciranje navedb.....	201
7.2	Sistem afirmativne litiskontestacije	202
7.3	Preklic priznanja.....	203
7.4	Dokazno breme	204
7.4.1	Splošno znana dejstva	206
7.4.2	Razlikovanje med pravnimi in dejanskimi vprašanji.....	207
7.4.3	Odločanje po prostem preudarku	209
7.4.4	Domneve	209
7.4.5	Informativni dokazi.....	211
7.4.6	Nedopustni dokazi	213
7.5	Prosta presoja dokazov	215
7.5.1	Zavrnitev dokaznega predloga.....	215
7.5.2	Vežanost na dokazno oceno iz drugega postopka.....	216
7.5.3	Ocena izvedenskega mnenja	217
7.5.4	Obrazložnost sodbe	218
7.6	Sistem prekluzij	219
7.6.1	Prekluzije na prvi stopnji.....	219
7.6.2	Pritožbene novote	222
7.7	Vprašanja za preizkus znanja	222
7.8	Primeri.....	224
8	SODBA IN PRAVNOMOČNOST	229
8.1	Zamudna sodba	229
8.2	Sodba na podlagi pripoznave.....	231
8.3	Sodba na podlagi odpovedi.....	233
8.4	Vmesna sodba	235
8.5	Delna sodba.....	238
8.6	Dopolnilna sodba	239
8.7	Popravek sodbe.....	240
8.8	Pravnomočnost.....	241
8.8.1	Subjektivne meje	241
8.8.2	Objektivne meje.....	245
8.8.3	Časovne meje	247
8.8.4	Procesna ovira pravnomočno razsojene stvari.....	249
8.9	Vprašanja za preizkus znanja	250
8.10	Primeri.....	251

9	PRAVNA SREDSTVA.....	255
9.1	Pritožba.....	255
9.1.1	Pritožba proti sklepu višjega sodišča o razveljavitvi prvostopne odločbe – institut ZPP-E...	256
9.1.2	Uveljavljanje pritožbenih razlogov – spor majhne vrednosti.....	257
9.2	Ugovor proti plačilnemu nalogu - nedeolutivno redno pravno sredstvo.....	257
9.3	Revizija.....	257
9.4	Zahteva za varstvo zakonitosti.....	260
9.5	Obnova postopka.....	262
9.6	Vprašanja za preizkus znanja.....	264
9.7	Primeri.....	266

Seznam kratic

Družinski zakonik; DZ, Ur. l. RS, št. 15/2017 in nasl.
Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, EKČP, Ur. l. RS (13.6.1994) MP, št. 7-41/1994 (RS 33/1994)
Kazenski zakonik; KZ, Ur. l. RS; št. 63/1994 in nasl.
Kazenski zakonik; KZ-1, Ur. l. RS, št. 55/2008 in nasl.
Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah, Ur. l. SFRJ-MP, št. 15-65/1990- Zakon o ratifikaciji Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah
Obči državljanski zakonik (ODZ), zbirka pravosodnih zakonov (Justizgesetzsammlung) št. 946 z dne 1. junija 1811
Obligacijski zakonik; OZ, Ur. l. RS, št. 83/2001 in nasl.
Stvarnopravni zakonik; SPZ, Ur. l. RS; št. 87/2002 in nasl.
Uredba (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, Uredba Bruselj I, Ur. l. Evropske unije, št. 351/1
Ustava RS, Ur. l. RS/I, št. 33/1991 in nasl.
Zakon o dedovanju; ZD, Ur. l. SRS, št. 15/1976 in nasl.
Zakon o delovnih in socialnih sodiščih; ZDSS-1, Ur. l. RS, št. 2/2004 in nasl.
Zakon o delovnih razmerjih; ZDR, Ur. l. RS, št. 42/2002 in nasl.
Zakon o društvih; ZDru-1, Ur. l. RS, št. 61/2006 in nasl.
Zakon o državnem pravobranilstvu; ZDPra, Ur. l. RS, št. 20/1997 in nasl.
Zakon o državni upravi; ZDU-1, Ur. l. RS, št. 52/2002 in nasl.
Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju; ZFPPIPP, Ur. l. RS, št. 126/2007 in nasl.
Zakon o gospodarskih družbah; ZGD-1, Ur. l. RS, št. 42/2006 in nasl.
Zakon o industrijski lastnini; ZIL-1, Ur. l. RS, št. 45/2001 in nasl.
Zakon o izvršbi in zavarovanju; ZIZ, Ur. l. RS, št. 51/1998 in nasl.
Zakon o kazenskem postopku; ZKP, Ur. l. RS, št. 63/1994 in nasl.
Zakon o kmetijskih zemljiščih; ZKZ, Ur. l. RS, št. 59/1996 in nasl.
Zakon o nepravdnem postopku; ZNP, Ur. l. SRS, št. 30/1986 in nasl.
Zakon o nepravdnem postopku; ZNP-1, Ur. l. RS, št. 16/2019 in nasl.
Zakon o obligacijskih razmerjih; ZOR, Ur. l. SFRJ, št. 29/1978 in nasl.
Zakon o obveznih zavarovanjih v prometu; ZOZP, Ur. l. RS, št. 70/1994 in nasl.
Zakon o odvetništvu; ZOdv, Ur. l. RS, št. 18/1993 in nasl.
Zakon o pravnem postopku; ZPP, Ur. l. RS, št. 26/1999 in nasl.
Zakon o temeljnih lastninskopravnih razmerjih; ZTLR, Ur. l. SFRJ, št. 6/1980 in nasl.
Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih; ZZZDR, Ur. l. SRS, št. 15/1976 in nasl.
Zakon o zavodih; ZZ, Ur. l. RS - stari, št. 12/1991 in nasl.
Zakon o zemljiški knjigi; ZZK-1, Ur. l. RS; št. 58/2003 in nasl.
Zakona o varstvu potrošnikov; ZVPot, Ur. l. RS, št. 20/1998 in nasl.
ZPP/77, Ur. l. SFRJ, št. 4/1977 in nasl.
ZPP-C, Ur. l. RS, 52/2007

ZPP-D, Ur. l. RS, št. 45/2008

ZPP-E, Ur. l. RS, 10/2017

Predgovor

VESNA RIJAVEC

Praktikum je namenjen študentom prava in vsem, ki želijo pomen pravil civilnega pravnega postopka preskusiti z argumenti iz najznačilnejših judikatov slovenske sodne prakse. Vsak skrbno izbran judikat ponazarja določen pomemben institut civilnega procesnega prava. Namen zbirke ni izčrpna predstavitev vseh sestavnih delov civilnega procesnega prava, temveč le predstavitev temeljnih gradnikov, ki omogočajo vpogled v uporabo prava skozi poglobitve faze pravnega postopka. Vsi judikati so dostopni tudi na spletu v bazi VS RS, zato večinoma zadostuje, da praktikum vsebuje le jedro ali t.i. evidenčni stavek. V določenih primerih smo avtorji iz pedagoških razlogov pristavili še del obrazložitve, ki pomaga razumeti bistven poudarek iz sodne odločbe. Ponekod je dodano tudi pojasnilo, zlasti zaradi opozorila na spremenjeno zakonodajo ali na novo sodno prakso. Preučevanje judikatov, ki temeljijo na resničnih primerih, olajša abstraktno dojetje pojmov procesnega prava in procesnih položajev. Na koncu vsakega poglavja so dodana vprašanja z namigi na problematiko v okviru posameznih sklopov, namenjena preverjanju znanja. Problematika je ponazorjena tudi z zamišljenimi primeri, ki spodbujajo razmišljanje v več smeri. S tem se spodbuja analiza sodne prakse, ki postaja vse bolj prepoznavna metoda preučevanja prava.

Študentje naj se zavedajo, da pravo ni rezultat trenutka, zato tudi stališča, sprejeta po pravih predhodno veljavnih zakonov, lahko še zmeraj nudijo primerno oporo za razumevanje vsebine pozitivnega prava. Avtorji so praviloma poiskali judikate najnovejšega datuma, vendar naj bralce ne moti, da so nekatere odločbe že starejše, ker morda ni bilo sprememb ali pa spremembe niso takšne, da bi starejši nazorno oblikovani argumenti postali brezpredmetni. Veščina dobrega pravnika je tudi sposobnost presojanja položajev z zgodovinsko metodo in sposobnost razumeti, zakaj so nekatera pravila v določenih družbenih razmerah takšna kot so.

Pravilno razumevanje in pomnjenje gresta z roko v roki in zato se praktikum tako dobro dopolnjuje s predpisano teoretično literaturo za študij prava. Seveda avtorji upamo, da bodo tudi drugi, ki se ukvarjajo s pravom, prepoznali praktikum kot koristen pripomoček, saj je v njem opravljena izbira med izredno številnimi objavljenimi judikati, kar lahko pomembno skrajša iskanje sestavin za pravno naziranje določenega življenjskega primera.

Za njuno prizadevnost pri urejanju publikacije gre posebna zahvala Urški Kukovec in Aljoši Polajžarju.

1 TEMELJNA NAČELA PRAVDNEGA POSTOPKA

1.1 Načelo dispozitivnosti

1.1.1 Vežanost sodišča na zahtevek

VSL Sodba II Cp 901/2018

Jedro: *Tožba, ki jo je treba popraviti tako, da se tožbeni predlog pravilno formulira z namenom, da stranka doseže pravno varstvo, ki ga zahteva, ni neodpravljivo nesklepčna. Zato je sodišče po pravilu o materialnem procesnem vodstvu dolžno tožečo stranko vzpodbuditi tudi k pravilnemu oblikovanju zahtevka. Namen razjasnjevalne dolžnosti v tem pogledu je preprečiti, da bi stranka izgubila pravdo in prišla ob pravno varstvo samo zaradi nepravilnega predloga, pa čeprav je po uspehu obravnave jasno, da ima prav, le da je njen predlog napačno formuliran.*

Pri presoji, kdaj je treba opraviti materialno procesno vodstvo, je treba odgovoriti na vprašanje, ali se bo zaradi pobude sodišča spremenil cilj pravde, gledano z očmi nepravnika. V tej zadevi je bilo vsem udeležencem postopka (sodišču, tožnici in tudi tožencu) ves čas jasno, kakšno pravno varstvo tožnica zahteva oziroma kakšen je konkretni cilj pravde, ta pa se zaradi opravljenega materialno procesnega vodstva in pravilnega oblikovanja zahtevka ni v ničemer spremenil.

Iz obrazložitve: Pri materialnem procesnem vodstvu je, kot je pojasnilo že sodišče prve stopnje, sicer potrebna previdnost, saj sodnik s svojo aktivnostjo ne sme poseči v načelo dispozitivnosti, vendar pa v konkretnem primeru do tega ni prišlo. Sodišče prve stopnje pri izvedenem materialno procesnem vodstvu tudi ni prestopilo dopustnih meja. Tako ne drži, da je namesto tožnice oblikovalo tožbeni zahtevek, saj je v dopisu tožnico le pozvalo, da odpravi nejasnost med tožbenimi navedbami in zahtevkom. Glede na to, da mora biti opozorilo sodišča v okviru materialno procesnega vodstva toliko konkretno, da je razumljivo, sodišče prve stopnje tožnice na odpravo neskladja drugače, kot da ga je konkretno izpostavilo, niti ni moglo opozoriti.

Očitki toženca, da sodišče tožnice ne bi smelo vzpodbuditi k pravilni formulaciji tožbenega zahtevka, da je kršilo načelo dispozitivnosti, nepristranosti in enakega obravnavanja strank ter storilo kršitev po prvem odstavku 339. člena ZPP, so zato neutemeljeni.

Tožnica v konkretnem primeru vlaga izbrisno tožbo na podlagi 243. člena ZZK-1. Pogoj za vložitev izbrisne tožbe je, kot pravilno navaja sodišče prve stopnje, da je vknjižba določene pravice iz materialnopravnega razloga napačna in so zaradi takšne vknjižbe kršene pravice določene osebe na nepremičnini. Kot izhaja iz (neizpodbijanih) dejanskih ugotovitev v sodbi, je bila v konkretnem primeru prepoved odsvojitve v korist toženca vknjižena v zemljiški knjigi na podlagi dednega dogovora, ki je bil sklenjen v zapuščinskem postopku. Dedni dogovor sta (v delu, ki se nanaša na sporno vknjižbo) sklenila tožnica in toženec, ki sta brat in sestra. Kot je pravilno obrazložilo že sodišče prve stopnje, se je po pravnih pravilih Občega državlanskega zakonika (v nadaljevanju ODZ), in sicer paragrafa 364c, ki se je takrat uporabljal, prepoved odtujitve, ki je bila dogovorjena, lahko vpisala v zemljiško knjigo samo, če je šlo za dogovor med zakoncema ter starši in otroci in je v takem primeru učinkovala tudi proti tretjim osebam, ne pa tudi, če je bila dogovorjena med drugimi osebami. Vknjižba prepovedi odsvojitve v zemljiško knjigo v korist toženca je bila zato neveljavna iz materialnopravnega razloga že v času, ko je bila izvršena in je sodišče prve stopnje odločilo pravilno, ko je zahtevku tožnice ugodilo.

VSL sodba II Cp 233/2009

Jedro: *Prekoračitev tožbenega zahtevka je podana takrat, ko sodišče tožniku prisodi več ali nekaj drugega, kot je zahteval, ne pa, ko odločitev opre na drugo pravno podlago, kot jo je podal tožnik. Sodišče namreč ni vezano na pravno podlago, ki jo tožnik poda v tožbi, temveč le na zatrjevana dejstva. Sodišče po uradni dolžnosti poišče materialnopravno normo, ki ustreza ugotovljenim dejstvom in na katera navezuje takšno pravno posledico, kot jo uveljavlja tožnik s tožbenim zahtevkom.*

Sodba in sklep II Ips 202/99

Jedro: *Sodišče ne sme samo spreminjati vsebine zahtevka, kateri je glavnični in kateri je obrestni zahtevki.*

Iz obrazložitve: Tožeča stranka je vtoževala plačilo glavnice 297.455,15 SIT kot seštevek posameznih najemnin ter zakonske zamudne obresti od različnih zneskov in različnih datumov, rzsodilo pa je, da mora tožena stranka plačati 445.415,00 SIT glavnice kot zmnožek višine zadnje najemnine s številom mesecev v obravnavanem obdobju ter pripadajoče zakonske obresti od 16. 6. 1998, se pravi, od datuma, ko je tožeča stranka določno postavila tožbeni zahtevki. Sodišče mora soditi v mejah postavljenih zahtevkov (prvi odstavek 2. člena ZPP/77). S tožbenim zahtevkom stranka prosto razpolaga (prvi odstavek 3. člena ZPP/77). Tožnik ima tudi po materialnem pravu na voljo, da uveljavlja procesne obresti od kapitaliziranih obresti od posameznih dajatev, se pravi, od vsote obresti, ki so se natekle do postavitve zahtevka. Ima torej možnost, da sam opredeli, kaj se šteje kot glavnica in kateri zneski jo sestavljajo, ter kaj so obresti. S tem postavi tudi meje svojih zahtevkov.

VSL sklep I Cpg 931/2009

Jedro: *S tem, ko je sodišče prve stopnje odločitev o utemeljenosti zahtevka oprlo na določila pogodbe o pogodbeni kazni, je odločilo o zahtevku, ki ga tožeča stranka s tožbo ni uveljavljala, kar pomeni, da je utemeljen pritožbeni očitki, da je sodišče prve stopnje prekoračilo tožbeni zahtevki tožeče stranke.*

Iz obrazložitve: Tožena stranka je v pritožbi izrecno uveljavljala, da je sodišče odločitev o utemeljenosti tožbenega zahtevka oprlo na pogodbeno določilo, ki ureja pogodbeno kazen, čeprav tožeča stranka pri utemeljitvi svojega zahtevka ni uveljavljala te podlage, s čimer je sodišče prekoračilo tožbeni zahtevki. Pritožbeno sodišče v tem delu pritrjuje pritožnici, da je tožeča stranka v okviru podane trditvene podlage tožbeni zahtevki utemeljevala na odškodninski podlagi, pri čemer je tudi iz pripravljalne vloge z dne 21. 04.

2009 razvidno, da tožeča stranka tožbenega zahtevka ni utemeljevala na določilu 10. člena gradbene pogodbe med pravnima strankama (A4), ki je urejalo pogodbeno kazni. Iz samih trditev tožeče stranke izhaja, da je bila pogodba razdrta iz razlogov na strani tožene stranke. Razdrtje pogodbe pa ima samo po sebi posledice, da prenehajo medsebojne obveznosti strank iz te pogodbe, med drugim torej tudi pogodbeno določilo o pogodbeni kazni (1. odstavek 111. člena OZ). [...] Tako ugotovljena kršitev sama po sebi nalaga pritožbenemu sodišču razveljavitev izpodbijane sodbe in vrnitev prvostopenjskemu sodišču v ponovno sojenje o tožbenem zahtevku, ki ga je uveljavljala tožeča stranka (357. člen ZPP).

Sodba II Ips 158/2007

Jedro: *Tožbeni zahtevki je prekoračen tudi tedaj, ko sodišče odloči o zahtevku, ki ga je tožnik sicer uveljavljal, a ne zoper osebo, proti kateri je bila izdana sodba.*

VSL sodba in sklep II Cp 4777/2008

Jedro: *Bistvo načela dispozitivnosti ni v tem, da se tožbeni predlog in izrek sodbe jezikovno prekrivata. Bistvo tega načela je, da je jasno opredeljen predmet sodnega varstva ter da se tožena stranka glede tega v postopku lahko izjavi.*

VSL sklep I Cp 4353/2009

Jedro: *Tožnica sicer res izrecno ni zahtevala varstva posesti stanovanja, ampak varstvo posesti uporabe električne energije v stanovanju, s čimer pa je zahtevala nemoteno uporabo stanovanja, v katerem je na voljo električna energija. Njeno zadrževanje posesti uporabe električne energije v stanovanju je glede na celoto njenih navedb in glede na ugotovitve izpodbijanega sklepa treba razumeti kot zadrževanje posesti na stanovanju.*

1.1.2 Določanje odškodnine (renta ali enkratni znesek)

Sklep II Ips 407/2009

Jedro: Čeprav oškodovanci s svojimi zahtevki skušajo vplivati na izbiro odškodnine, pa je dokončna odločitev o enkratni odškodnini ali renti vendarle pridržana sodišču. V sodni praksi je bilo že davno zavzeto stališče, da ne gre za prekoračitev zahtevka v primeru, kadar sodišče prisodi rento, čeprav je tožnik postavil odškodninski zahtevek v enkratnem znesku, med resne razloge, ki pogojujejo odmerjanje odškodnine v enkratnem znesku, pa šteje: možnost, da povzročitelj zaradi stečaja ne bi mogel izvajati svoje dolžnosti; pogoje za boljše življenje oškodovanca; odvrnitev negotovosti zaradi poznejših plačil, ker je oškodovanec brez trajnega prebivališča v državi; in včasih tudi pridobitev stanovanja, ki ustreza oškodovančevemu zdravstvenemu stanju.

1.1.3 Določanje oblike odškodnine (naturalna restitucija in denarna odškodnina)

Sklep II Ips 494/2009

Jedro: Za odgovorno osebo (dolžnika) ima obveznost vzpostaviti prejšnje stanje in obveznost plačati denarno odškodnino naravo alternativne obveznosti. Oškodovanec izjemoma ne more zahtevati plačila denarne odškodnine, če okoliščine primera opravičujejo vzpostavitev prejšnjega stanja (četrty odstavek 164. člena OZ).

Iz obrazložitve: Pritrditi je stališču nižjih sodišč, da gre tožnici primarno zahtevek za izročitev vozila, vendar pa ob dejanski ugotovitvi, da je bilo sporno vozilo poškodovano, ko je bilo v hrambi pri toženki, saj je bilo dvakrat odtujeno, denarnega odškodninskega zahtevka ni mogoče izključiti. Iz določila četrtega odstavka 164. člena Obligacijskega zakonika (v nadaljevanju OZ) izhaja splošno pravilo, po katerem ima oškodovanec pravico do izbire med možnima načinoma povrnitve premoženjske škode. Za odgovorno osebo (dolžnika) ima zato obveznost vzpostaviti prejšnje stanje in obveznost plačati denarno odškodnino naravo alternativne obveznosti. Oškodovanec izjemoma ne more zahtevati plačila denarne odškodnine, če okoliščine primera opravičujejo vzpostavitev prejšnjega stanja (četrty odstavek 164. člena OZ). Okoliščine, ki so po mnenju višjega sodišča odločilne za utemeljitev vrnitve v naravi (in sicer da je nepravilno, da bi toženki kot ne lastnici v posesti ostal avto do popolnega razvrednotenja ali dejanskega uničenja, in ga ne bi mogla prodati, tožnici pa bi morala plačati odškodnino), ne morejo biti odločilne. Restitucija namreč pomeni, da je treba vrniti stvar, kakršna bi bila v času, ko jo je treba vrniti. Vzpostavitev stanja, kakršno bi bilo, ko ne bi bilo škodnega dogodka, pa glede na

ugotovitve o sedanjem stanju vozila, niti ni možno. Vrhovno sodišče je zato na podlagi drugega odstavka 380. člena ZPP odločilo, kot je razvidno iz izreka tega sklepa. Sodišče druge stopnje se bo tako moralo v novem sojenju opredeliti do pritožbenih očitkov glede višine tožničinega zahtevka, saj v tem delu tožničina pritožba ni bila preizkušena.

VSL Sodba in sklep I Cpg 1209/2016

Jedro: *Vendar oškodovanec (izjemoma) ne more zahtevati plačila denarne odškodnine, če okoliščine primera opravičujejo vzpostavitev prejšnjega stanja.*

Sodišče prve stopnje je ugotovilo, da sporno pobištvo še vedno obstaja, da ni poškodovano ali kako drugače obrabljeno in da ga je tožena stranka pripravljena vrniti. Restitucija je torej v celoti mogoča, zato gre pritrčiti stališču sodišča prve stopnje, da bi bilo najmanj nepošteno, če bi, ob tako ugotovljenem dejanskem stanju, toženo stranko obsodili na plačilo denarne protivrednosti pobištva, obenem pa ji prepustili pobištvo, za katerega nima nobenega interesa in je zanjo brez uporabne vrednosti.

1.1.4 V zvezi z ugovorom sočasnosti izpolnitve

VSL sodba I Cp 2512/2011

Jedro: *Določba 101. člena OZ ni v nasprotju s prvim odstavkom 2. člena ZPP, ampak gre za enega od materialnopravnih ugovorov, ki vplivajo na utemeljenost tožbenega zahtevka. S tem, ko sodišče ugovoru tožene stranke ugotovi, deloma zavrne tožbeni zahtevek tožeče stranke. Prisodi torej nekaj manj, ne pa nekaj drugega (extra petitum), kot je zahtevala.*

Sodba II Ips 266/93

Jedro: *V določbi 122. člena ZOR je urejena izpolnitev dvostranskih vzajemnih pogodb. Zakon določa, da lahko ena stranka odkloni izpolnitev svoje obveznosti, če druga stranka noče istočasno izpolniti svoje, iz pogodbe ali zakona pa ne izbaja nič drugega. Še več, zakon posredno rešuje tudi procesno situacijo, ki nastane s takšnim ugovorom pred sodiščem. V 2. odstavku 122. člena je določeno, da sodišče nasprotni stranki naloži, da mora izpolniti svojo obveznost takrat, ko jo izpolni druga stranka. Ta določba ni v nasprotju s 1. odstavkom 2. člena Zakona o pravnem postopku (ZPP). Gre za enega od materialnopravnih ugovorov, ki vplivajo na utemeljenost tožbenega zahtevka. S tem, ko sodišče ugovoru tožene stranke ugotovi, deloma zavrne tožbeni zahtevek tožeče stranke. Prisodi torej tožeči stranki nekaj manj, ne pa nekaj drugega (extra petitum) kot je zahtevala.*